

Uvedení do doktorského studia (běh 2019/2020+)

26. září 2019

Tomáš Janík et al.

Institut výzkumu školního vzdělávání PdF MU

Scénář dnešního setkání

- 14:00-15:00 – úvodní informace ke studiu (zejména metodologie) a k požadavkům předmětu MVP
- 15:00 – 15:30 – ukázka projektu disertační práce po prvním semestru studia a po druhém semestru studia (ukázka posouzení a obhajoby projektu)
- 15:30 – 17:00 – konzultace k vlastním disertačním projektům

3 setkání k MVP

- 26. září 2019
- 31. října 2019
- 14. listopadu 2019

Uvedení do doktorského studia

- **Oborová součást studia** (např. Pedagogika, Sociální pedagogika, Didaktika cizích jazyků – máte na svých oborových katedrách)
- **Metodologická součást studia** (např. Metodologie vědecké práce, Metody a techniky kvantitativního a kvalitativního výzkumu, Metodologie didaktiky cizích jazyků, Výzkumné praktikum – máte na IVŠV a na svých oborových katedrách)
- **Další předměty a aktivity:** Odborná orientace v oboru 1-8 (zahrnuje přípravu vystoupení na konferencích a publikací), Příprava disertační práce 1-8 (zahrnuje psaní kapitol disertace), jazyková příprava, výzkumná stáž v zahraničí, výuka či jiné asistentské činnosti na pracovišti

Uvedení do doktorského studia

Metodologické součásti studia

- **Rozvrhovaná výuka** v předmětech jako Metodologie vědecké práce, Metody a techniky kvantitativního a kvalitativního výzkumu, Metodologie didaktiky cizích jazyků
- **Na konzultacích založená výuka** v předmětech jako Výzkumné praktikum (termíny dle individuální dohody s vyučujícím)
- **Účast na vyžádaných přednáškách a workshopech** domácích a zahraničních odborníků na metodologii (termíny ad hoc – zveřejňovány na webu fakulty)
- **Účast na tzv. doktorandských konferencích** – např. Celofakultní doktorská konference na PdF MU, Olomoucká doktorandská konference... Studentské fórum v Bílovicích nad Svitavou... a dle nabídky/požadavku vašich kateder)

Uvedení do doktorského studia (VŠ zákon: doktorské studium)

VŠ zákon:

Doktorský studijní program je zaměřen na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění.

Uvedení do doktorského studia (Studijní a zkušební řád MU: doktorské studium)

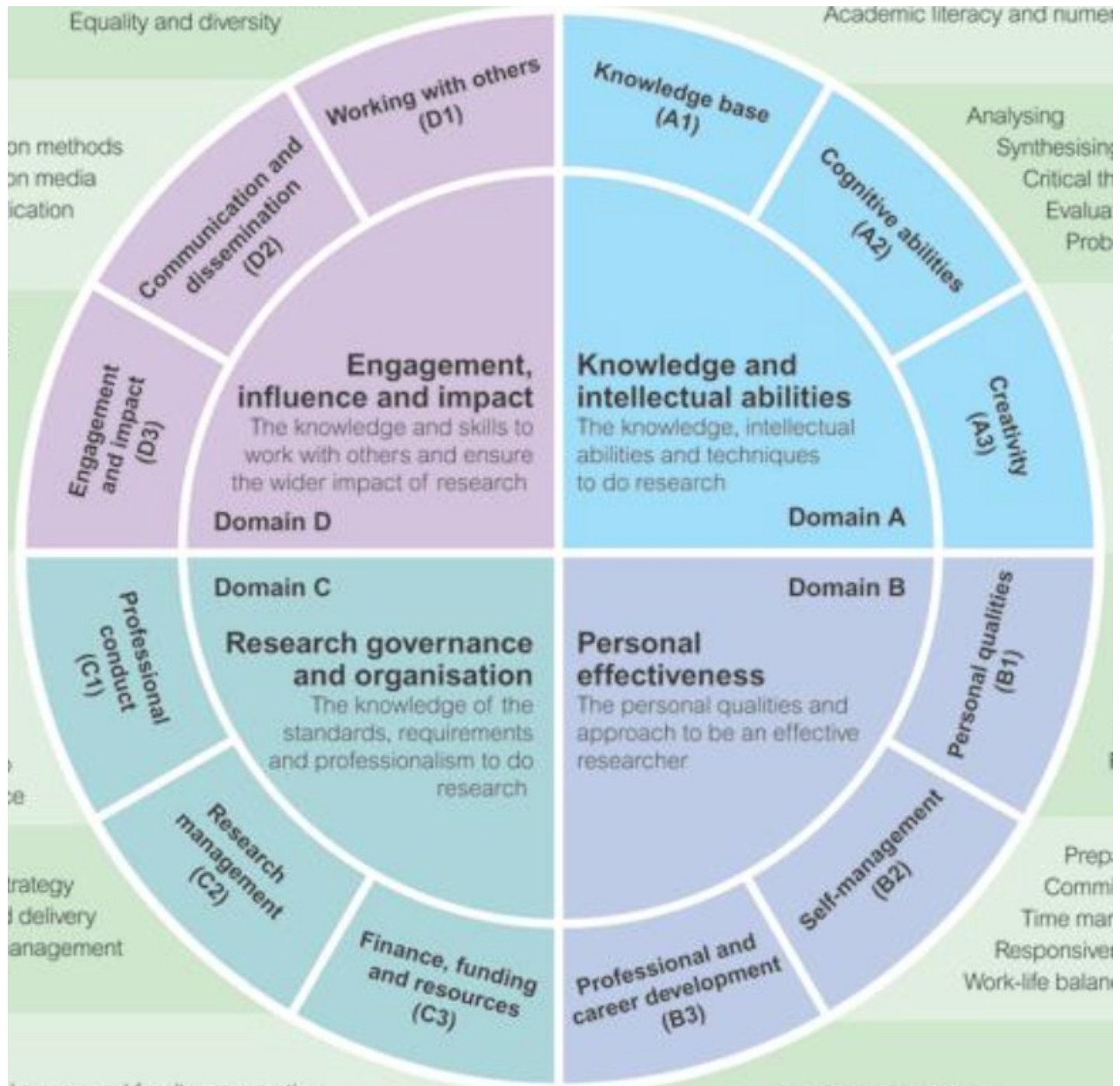
- Studijní a zkušební řád MU řeší náležitosti doktorského studia, práva a povinnosti aktérů, průběh a výstupy

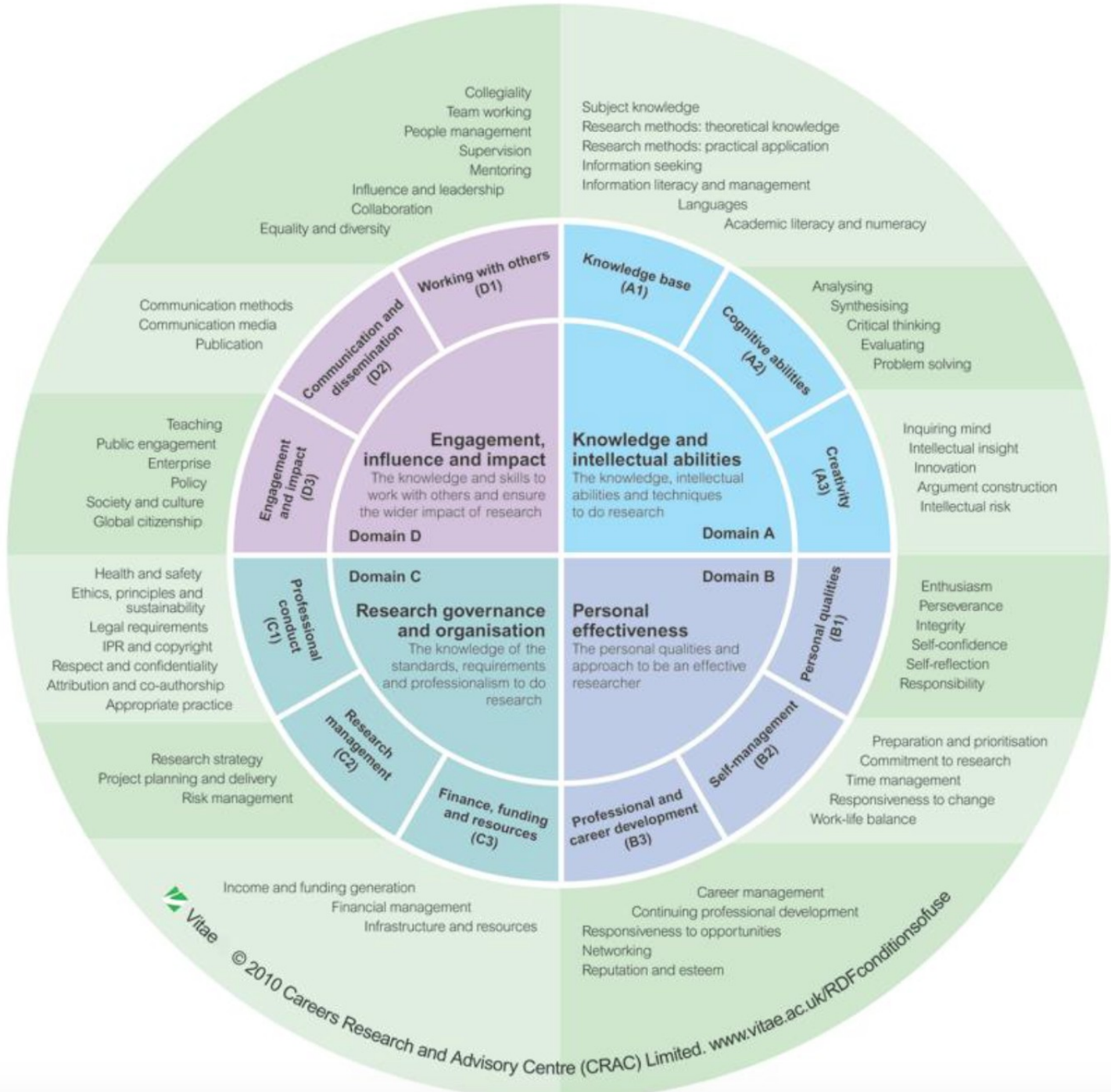
<https://www.muni.cz/o-univerzite/uredni-deska/studijni-a-zkusebni-rad-masarykovy-univerzity>

Uvedení do doktorského studia (Směrnice děkana PdF MU: doktorské studium)

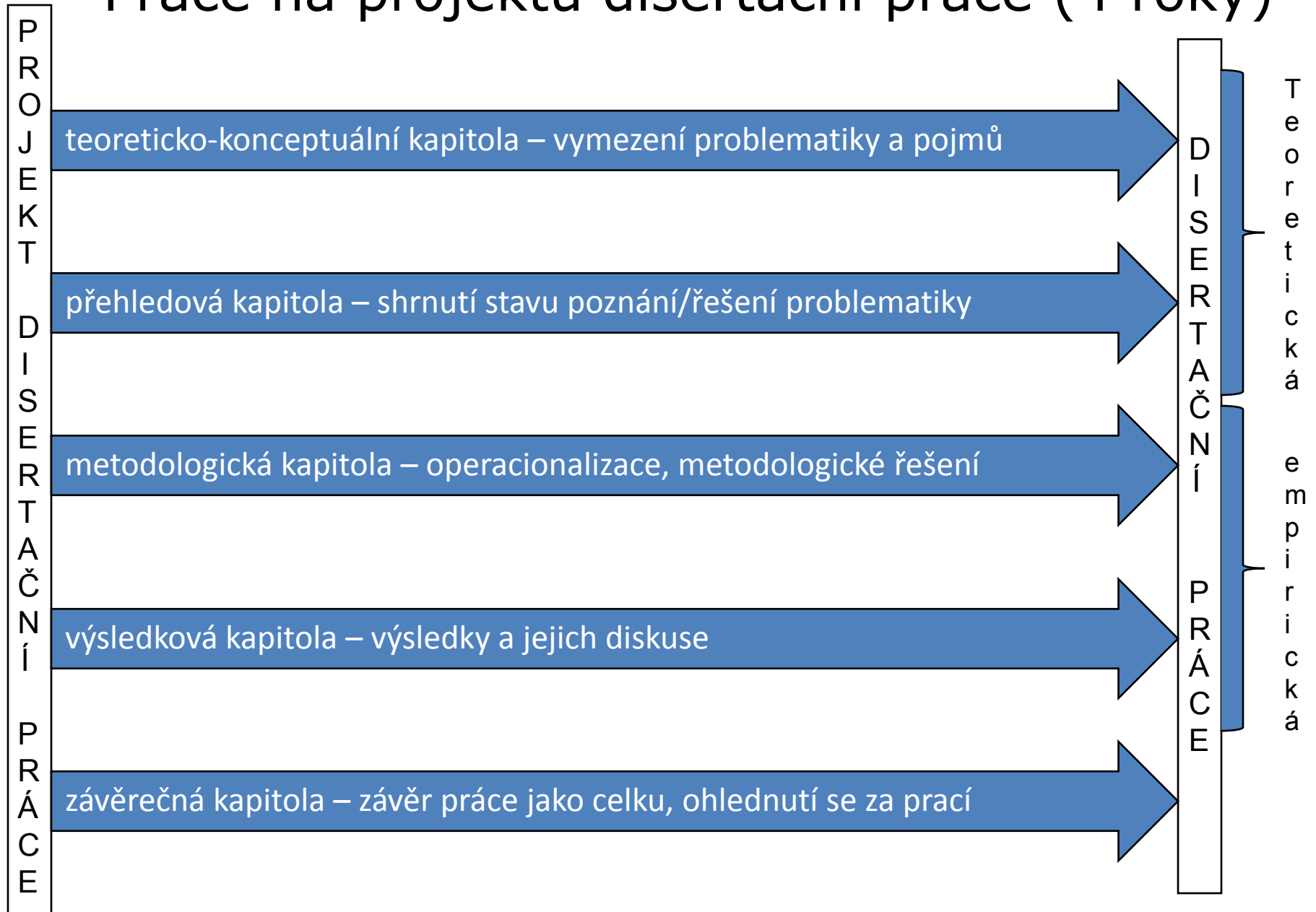
- Požadavky na průběh a výstupy studia

[https://is.muni.cz/auth/do/ped/VPAN/smerdek/c. 5 - 2019 -
_Standardni požadavky na studium a vysledky studentu v doktorskych studij
nich programech na Pedagogicke fakulte Masarykovy univezity.pdf](https://is.muni.cz/auth/do/ped/VPAN/smerdek/c.5-2019-Standardni%20požadavky%20na%20studium%20a%20vysledky%20studentu%20v%20doktorskych%20studijnich%20programech%20na%20Pedagogicke%20fakulte%20Masarykovy%20univezity.pdf)

Práce na projektu disertační práce (4 roky)

MVP 1 – požadavky k ukončení předmětu

Metodologie vědecké práce 1:

zápočet – prezentace projektu po 1. semestru

- **těžiště je ve zpracování přehledové kapitoly**
- průběžně do 17. 1. 2020 budou studenti zasílat aktualizované verze svých disertačních projektů s akcentem na přehledovou kapitolu (v rozsahu 8-12 normovaných stran) na adresu tjanik@ped.muni.cz
- v mezidobí 18. 1. – 8. 2. 2020 budou probíhat v IVŠV PdF MU setkání vyučujících MVP s doktorandy nad projekty za účelem udělení zápočtu z MVP 1 (termíny schůzek budou dohodnuty individuálně e-mailem)

Jak začít (práce na první semestr)

- Nezačíná se od nuly, nýbrž od projektu.
- Postupovat sériově nebo paralelně?
- Vhodný začátek: sepisování přehledové kapitoly
 - orientace v problematice
 - načerpá se přitom materiál a „know-how“ pro ostatní kapitoly
- Co je cílem přehledové kapitoly?
 - podat pojednání o podstatě a vývoji prezentovaného problému
 - uvést čtenáře do výzkumné problematiky, představit hlavní témata, ve kterých se daná výzkumná oblast konkretizuje
 - představit a systematizovat provedené výzkumy (domácí a zahraniční)
 - poukázat na to, která témata jsou pokryta, kde jsou bílá místa
 - vyvodit z toho potřebu vlastního disertačního výzkumu

Jak začít (práce na první semestr)

- Odkud čerpat při psaní přehledové kapitoly (viz dále)
 - z časopisů a studii typu „review“
 - ze syntetizujících příruček, monografií podávajících přehled o...
 - z autorovy databáze studií
- Jak postupovat při psaní přehledové kapitoly?
 - pořizovat excerpta – dle strukturované tabulky (viz dále)
 - kategorizovat studie (slučovat obdobně zaměřené studie do skupin – tematických či metodologických okruhů)

Jak začít (práce na první semestr)

Pro orientaci ve zkoumané problematice lze využít přehledových studií či monografií např.:

- Mareš, J. (2000). Pedagogicko-psychologické práce publikované v časopise *Pedagogika* v letech 1951-2000. *Pedagogika*, 50(4), 365–405.
<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2387&lang=cs>
- Janík, T. et al. (2009). *Kurikulum – výuka – školní klima – učitelské vzdělávání*. Brno: MU.
<https://www.ped.muni.cz/weduresearch/texty/plne/analyza09.pdf>
- Janíková, M. & Vlčková, K. et al., (2009). *Výzkum výuky: tematické oblasti, výzkumné přístupy a metody* Brno: Paido.
<https://www.ped.muni.cz/weduresearch/publikace/pvtp13.pdf>

Jak začít (práce na první semestr)

Vhodnou ukázkou vlastního zpracování přehledové studie je např.:

- Mareš, J. & Gavora, P. (2004). Interpersonální styl učitelů: teorie, diagnostika a výsledky výzkumů. *Pedagogika*, (54)2, 101–128.
<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1797&lang=cs>
- Janík, T., Minaříková, E., Píšová, M., Kostková, K., Janík, M., & Hublová, G. (2014). Profesní vidění u učitelů: pokus o zmapování výzkumného pole. *Pedagogika*, 64(2), 151–176.
<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2565&lang=cs>

Jak začít (práce na první semestr)

Praktické inspirace a rady k psaní přehledových studií lze získat v tomto textu:

- Mareš, J. (2013). Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*, 23(4), 427–454. DOI: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>

Formální náležitosti zpracování textu projektu řeší norma APA

- https://journals.muni.cz/public/journals/10/pokynyproautory/dleapa_151113_pedor.pdf

Ukázka, jak by mohl vypadat váš záznam o výzkumu, který je pro vás relevantní

Pramen	Beran, J., Mareš, J., & Ježek, S. (2007). Rezervované postoje učitelů k dalšímu vzdělávání jako jeden z rizikových faktorů kurikulární reformy. <i>Orbis scholae</i> , (2)1, 111–131.
Cíl výzkumu	zjistit postoje učitelů k vytváření školních vzdělávacích programů
Výzkumný vzorek a typ výběru	731 učitelů, výběr dostupný (jednalo se o účastníky dalšího vzdělávání)
Metody sběru a analýzy dat	Dotazník, deskriptivní a induktivní statistiky (korelace)
Výsledky výzkumu	Autoři identifikovali rezervované postoje učitelů k vytváření školních vzdělávacích programů. Výsledky výzkumu naznačují obavy učitelů, týkající se ŠVP, v obecné rovině (ze zvládnutí toho všeho). Dále bylo identifikováno, že postoj k ŠVP jako problému nesouvisí s délkou praxe učitelů, ani s délkou praxe na konkrétní škole. U učitelů různých předmětů se objevily statisticky významné rozdíly v názorech na hledání mezipředmětových vztahů, kdy největší problém v této oblasti spatřují učitelé chemie. Rovněž se ukázalo, že „...další rozdíly mezi učiteli jednotlivých předmětů se týkaly začlenění projektového vyučování do vlastního předmětu. Určité obavy z projektového vyučování projeví učitelé chemie, těsně je následují učitelé fyziky a přírodovědci. Statisticky významné rozdíly mezi učiteli jednotlivých předmětů se ukázaly i v názorech na využití výuky na počítači ve vlastním předmětu. Integrace informačních technologií vzbuzuje nejvíc otázek u učitelů hudební výchovy, tělesné výchovy...“
Naše poznámky	Diferencují odlišnosti mezi učiteli různých vyučovacích předmětů na 1. stupni ZŠ, což nedává smysl, neboť učitelé pro 1. stupeň ZŠ nemají oborové aprobace.

MVP 2 – požadavky k ukončení předmětu

Metodologie vědecké práce 2:

- zkouška – obhajoba projektu po 2. semestru
 - **těžiště je ve zpracování metodologické kapitoly**
 - průběžně do 10. 4. 2020 budou studenti zasílat aktualizované verze svých disertačních projektů (v rozsahu 15-20 normovaných stran) na adresu tjanik@ped.muni.cz
 - projekty budou posouzeny interními či externími odborníky
 - student obdrží posudek na svůj projekt během dubna/května spolu s vyjádřením T. Janíka ohledně dalšího postupu a možného termínu zkoušky
 - u zkoušky (v mezidobí květen až červen 2020 – termíny budou dohodnuty osobně) student představí aktualizovanou verzi svého projektu a vyjádří se k připomínkám z posudku
 - v návaznosti na prezentaci se u zkoušky ověřují hlubší znalosti metodologických otázek souvisejících s projektem

Jak pokračovat (práce na druhý semestr)

Na základě toho, co student zpracoval do přehledové kapitoly (1. semestr), rozepisuje (reviduje) ve 2. semestru metodologickou kapitolu disertačního projektu (disertace)

Vytváří plán (design) výzkumu

- vrací se k vymezení problematiky (konceptualizace)
- přes zhodnocení stavu poznání problematiky postupuje k vymezení předmětu výzkumu či proměnných (operacionalizace)
- popisuje vlastní plán zpracování výzkumu – cíl, otázky, zkoumaný soubor, metodický postup (strategie, metody, techniky, nástroje sběru a analýzy dat – včetně časového harmonogramu), očekávané výsledky výzkumu a jejich využitelnost

Ukázky zpracování projektu:

<http://www.ped.muni.cz/weduresearch/texty/BulletinCPV2008.pdf>

(texty P. Hladá, s. 31–36, S. Šebestové, s. 36–43, P. Nováka, s. 80–86)

Formální náležitosti dle normy APA (nikoliv dle ČSN, jak je v ukázkách výše):

http://www.ped.muni.cz/pedor/archiv/PokynyProAutoryDleAPA_110714_PedOr.pdf

Jak pokračovat (práce na druhý semestr)

Student...

- snaží se projekt psát stručně, jasně, srozumitelně, výstižně*
- těží z toho, co načerpal při zpracování přehledové kapitoly*
- svá rozhodnutí stran cílů, otázek, metod... zdůvodňuje.*

Kvalita textu disertačního projektu je důležitá pro kvalitu jeho posouzení recenzenty.

Nedobře popsáný projekt nelze posuzovat – ztrácí se možnost získat cennou zpětnou vazbu.

Děkuji za pozornost

Jak postupují úpravy disertačního projektu na základě připomínek a konzultací?

- Dělá někdo posun v tématu disertace?
- Uvažuje někdo o změně teoretického anebo metodologického přístupu disertačního výzkumu?
- Přivedla někoho práce na přehledové kapitole k posunu v klíčových konceptech disertace?
- Které části přehledové studie přepracováváte?

Jak postupují úpravy disertačního projektu na základě připomínek a konzultací?

- Jste spokojeni s tematickým, časovým, regionálním, metodologickým pokrytím výzkumů ve vašich přehledových studiích?
 - Co chybí?
 - Co přebývá?
- Jakou podobu má syntéza, kterou v závěru přehledové studie vytváříte?
- Rozpracovává někdo přehledovou kapitolu do podoby článku (přehledové studie) pro časopis?

Do jaké míry máte osvojeno (zvládnuto) řemeslo disertačního psaní?

- Dělá vám problém respektovat stanovaný rozsah textu?
- Zápolí někdo s normou APA?
 - Odkazování z textu, citace (parafráze)
 - Vytváření soupisu použité literatury
- Vpravili jste se do odborného stylu?
- Stabilizuje se vám používaná terminologie nebo „těkáte“?
- Daří se vám text vhodně a přiměřeně strukturovat („dávkovat“) do kapitola, podkapitol?